

דברי תורה וחינוך

את סילת פלבוץ

ויחי | ר' אופיר בן אילון

מנהל תיכון בישיבה תיכונית חספני

בס"ד טבת התשפ"ד

דבר תורה לפרשת ויחי

לאחר פטירתו של יעקב אבינו, האחים חששו מאוד מכך שיוסף ינצל את ההזדמנות וישיב להם כגמולם על כל הרע שעשו לו, ועל שמכרוהו לעבד. הם מנסים להקדים רפואה למכה, ומפילים עצמם לפניו לעבדים. אולם יוסף מרגיעם:

"אל תיראו, כי התחת אלוקים אני? ואתם חשבתם עלי רעה, אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב".

תשובתו של יוסף תמוהה מאוד. ומה בכך שאלוקים חשבה לטובה? הרי הם עצמם התכוונו לפגוע בו בצורה קשה מאוד, ועדיין יש ליוסף את כל ההצדקה, ואולי אף את החובה המוסרית להענישם על כך!

אפשרות אחת להסביר את כוונתו של יוסף היא ש'אלוקים חשבה לטובה' הוא נימוק לכך שהאחים בפועל לא אשמים. הרשב"ם, למשל, כותב שאלוקים הוא זה שגרם להם למכור את יוסף כדי לטובב את המהלך של הגעת יוסף לכס המלכות. הספורנו אף מסביר שהאחים, למעשה, פעלו בשוגג שכן חשבו את יוסף לרודף, וה' טובב כל זאת לטובה. הקושי בהסבר הזה הוא ההתרחקות מפשט הפסוקים בפרשת וישב, והסרת האחריות של האחים מהמעשים הקשים שעשו.

רש"י ופרשנים נוספים הרגישו בקושי הנ"ל והלכו בכיוון אחר. יוסף כלל לא התכוון להסיר אחריות ממעשיהם של האחים אלא ביקש להעביר להם מסר חשוב אחר: גם אם אני מאוד כועס עליכם, ובצדק, אינכם צריכים לפחד ממני. יש בעל בית בעולם והוא היחיד שמחליט מה יקרה:

"כי התחת אלהים אני? שמא במקומו אני? בתמיהה: הייתי רוצה להרע לכם, כלום אני יכול? והלא כולכם אתם חשבתם עלי רעה והקב"ה חשבה לטובה, היאך אני יכול לבדי להרע לכם?"

יש כאן שני סיפורים שמתרחשים במקביל. במישור המעשי הארצי, האחים קבלו החלטות ופעלו כפי שפעלו, ובהחלט צריכים לתת את הדין על מעשיהם. זה טבעו של עולם. אך, לעיתים, באותו זמן בדיוק מחוללת ההשגחה האלוקית תהליכים אחרים לגמרי מאלו שנראים לעינינו בשר ודם, ולנו אין שליטה עליהם. בד"כ נדרשת פרספקטיבה של זמן כדי להבין באמת מה מתחולל לנגד עינינו.

ההבנה הזאת אכן מנחמת, גם בימים קשים אלו, משום שהיא מעניקה לאירועים המתרחשים משמעות והקשר הרבה יותר רחבים ממה שנראה כלפי חוץ. הם אינם רק יד המקרה או תוצאה של החלטות אנושיות אלא חלק ממהלך שלם וגדול אותו מוביל ריבונן של עולם שמכוון את העולם כולו ואת עם ישראל לגאולה שלמה.

שבת שלום ומבורך לכולנו, ותפילה גדולה להצלחת עם ישראל וצבא הגנה לישראל.